

I. ROZPRAWY I ANALIZY

Lidia Nepop-Ajdaczyć
(Kijów)

RELACJE CZŁOWIEK – KWIAT ODZWIERCIEDLONE
W POLSKIM JEZYKOWYM OBRAZIE ŚWIATA
(ZESTAWIENIE DANYCH ANKIETOWYCH
I SŁOWNIKOWYCH)

Autorka bada polski językowy obraz kwiatów. Analizuje relacje człowiek – kwiat, odzwierciedlone w ankietach (przeprowadzonych wśród studentów UMCS) i porównuje je z danymi o tych relacjach, przedstawionymi w źródłach leksykograficznych (w *Uniwersalnym słowniku języka polskiego* pod redakcją Stanisława Dubisza). Autorka dochodzi do wniosku, że w ankietach w większym stopniu odbija się antropocentryzm. Z materiałów ankietowych wynika, że w wyobrażeniach studentów kwiat jest przyrównywany do przyjaciela posiadającego duszę (tj. człowieka), co nie jest notowane w słowniku. Natomiast obraz człowieka-kwiatu jest równie silnie obecny w materiałach ankietowych, jak i leksykograficznych. Zdolność kwiatów do ulepszania czegoś, zdobienia, zabarwiania, urozmaicania, cieszenia kogoś jest opisywana przez respondentów jako zdolność kwiatów do rzeczywistego oddziaływania na życie człowieka, a nie tylko jako sposób wykorzystywania kwiatów przez człowieka. Według polskich studentów wpływ kwiatów na człowieka nie ogranicza się do wywołania uczucia rozkoszy estetycznej lub aromatycznej, co jest notowane w USJP. Według danych ankietowych oddziaływanie to jest znacznie większe i rozmaitsze.

SŁOWA KLUCZOWE: polski językowy obraz kwiatów, dane ankietowe, źródła leksykograficzne

Językowy obraz poszczególnych roślin został przedstawiony na tle ogólnosłowiańskim w etnolingwistycznym słowniku *Slavjanske drevnosti* (SD). Roślinom zostanie też poświęcony drugi tom lubelskiego *Słownika stereotypów i symboli ludowych* (SSiSL), nad którym praca jest prowadzona obecnie pod kierunkiem Jerzego Bartmińskiego i Stanisławy Niebrzegowskiej-Bartmińskiej. Wyniki etnolingwistycznych badań nad językowym obrazem roślin zostały opublikowane w pracach Jerzego Bartmińskiego i Stanisławy

Niebrzegowskiej (Bartmiński 1993; Bartmiński, Niebrzegowska-Bartmińska 1998), Doroty Piekarczyk (2004), Kazimiery Pastusiak (2007), Krystyny Szcześniak (2008), Walerii Kołosowej (2009), Natalii Panasenko (2010), a także w specjalnych tomach pism „Kody kultur słowiańskich” (KSK), „Język a Kultura” (JaK).

W jednym ze swoich poprzednich artykułów (Nepop-Ajdaczyć 2011) badałam problem relacji człowiek – kwiat na podstawie danych *Uniwersalnego słownika języka polskiego* pod red. Stanisława Dubisza (USJP). W tej pracy skupię się na analizie tego problemu na podstawie danych ankietowych i skonfrontuję wyniki z otrzymanymi wcześniej.

Badania ankietowe zostały przeprowadzone w październiku 2009 roku wśród 109 studentów Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (48 ankiet), w Radomiu (47) i w Biłgoraju (14)¹.

Wspomniana ankieta zawierała pytania zarówno typu otwartego, jak i zamkniętego. Jednym z jej składników była prośba o ułożenie trzech zdań na temat kwiatu. W tej pracy zajmę się wyłącznie tymi zdaniami, ponieważ o reszcie składników odpowiedzi ankietowych piszę w innych swoich studiach. Respondenci ułożyli 308 zdań, niektóre z nich nie zawierały leksemu *kwiat*, lecz były poświęcone opisowi jego właściwości (25) (tu i dalej: w nawiasach przytaczam liczbę zdań, w których zostało odnotowane badane zjawisko)². Wszystkie wypowiedzenia świadczą o tym, że polski językowy obraz kwiatu jest wielowymiarowy.

Relacja człowiek – kwiat w materiałach ankietowych jest opisywana przez respondentów szeroko i wieloaspektowo.

1. W ułożonych przez polskich studentów zdaniach został odnotowany kierunek projektowania relacji od *człowieka* do *kwiatu*.

1.1. W badanych wypowiedzeniach kwiat został przedstawiony jako odzwierciedlenie człowieka w ogóle lub, wężej, kobiety (3):

Kwiat to roślina, która jest delikatnym odzwierciedleniem człowieka.

Jest piękny i delikatny, może odzwierciedlać kobietę.

Ich piękno odzwierciedla naturalny dziewczęcy urok.

Podstawą ustanowienia relacji kwiat – człowiek jest delikatność i piękno.

1.2. Piękno kwiatu jest porównywane przez respondentów z urodą kobiety (1):

¹ Badania zostały przeprowadzone dzięki pomocy Stanisławy Niebrzegowskiej-Bartmińskiej, Małgorzaty Brzozowskiej, Joanny Szadury i innych pracowników Zakładu Teknologii i Gramatyki Współczesnego Języka Polskiego IFP UMCS.

² W pięciu zdaniach zostały przedstawione oddalone rozważania respondentów lub gra słów, oparta na wyrazach homonimicznych pewnych nazw kwiatów (np. *bez* ‘pięknie pachnące kwiaty fioletowe, pojawiające się na krzewie. . .’ – *bez* jako przyimek *bez czegoś*) i ze względu na to takie zdania nie będą przedmiotem moich analiz.

Kwiat jest piękny tak jak kobieta.

Jednocześnie podkreśla się taką cechę piękna człowieka i kwiatu jak jego nietrwałość, przemijalność (1):

Piękno kwiatu nie jest trwałe i przemija podobnie jak ludzka uroda.

USJP nie zawiera danych, które potwierdzałyby taki kierunek zestawienia cech estetycznych człowieka i kwiatu. Jednak w nich także są obecne wskazania na antropocentryzm, mianowicie w opisie piękna kwiatów dochodzi do umieszczenia ich w systemie wartości estetycznych człowieka, co zostało odzwierciedlone w następujących hasłach leksykograficznych:

subtelny – subtelne płatki kwiatów;

przecudny – przecudne kwiaty;

przedziwny – kwiaty przedziwnej piękności.

1.3. Polscy studenci przypisują kwiatom właściwości ludzkie. Twierdzą, że każdy kwiat ma swoją duszę (1), co nie jest odnotowane w słownikach:

Uważam, że każdy kwiat posiada swoją duszę.

1.4. W wyobrażeniach studentów kwiat jest podnoszony do rangi człowieka, staje się jego przyjacielem (2):

Kwiat, rosnąc w naszym mieszkaniu, staje się naszym przyjacielem.

Kwiaty są najlepszym przyjacielem kobiety.

2. W zdaniach odnotowano też utrwalony w świadomości studentów polskich przeciwny w odniesieniu do opisanego powyżej kierunek dokonywanych projekcji w relacjach człowiek – kwiat, mianowicie od *kwiatu* do *człowieka*. Obserwujemy to zjawisko w takich wypadkach:

2.1. Człowiek jest porównywany z rosnącym kwiatem (1):

Człowiek jest jak wzrastający kwiat.

2.2. Uroda ludzka, uśmiech są zestawiane z kwiatem (2):

Delikatny uśmiech jak płatki kwiatu wiśni.

Twoja uroda rozkwita niczym kwiat na wiosnę.

2.3. Kobieta jest utożsamiana z kwiatem albo do niego porównywana (2):

Kobieta najpiękniejszy kwiat.

Kobieta jest jak kwiat, pączek to zaledwie początek cudów.

2.4. Urodę kobietą porównuje się z pięknem kwiatu (5):

*Jesteś piękna jak kwiat.
 Jesteś piękna jak kwiatusek.
 Jesteś słiczna jak kwiat.
 Kobieta jest jak piękny kwiat, który rozkwita u boku mężczyzny.
 Ona była piękna jak róży kwiat.*

Jak widać, konstrukcje takie są wykorzystywane zarówno przy opisie pewnej osoby, jak i przy bezpośrednim komplementowaniu kogoś.

Dzięki procesom metaforyzacji i wzajemnego przeniesienia cech i właściwości możliwe jest zwracanie się do młodej osoby (najczęściej dziewczyny) *Kwiecie!* (USJP).

2.5. Zapach kobiety jest porównywany z wonią kwiatu (1):

Zapach tej kobiety przypomina mi różę.

2.6. Nazwa kwiatu jest używana jako imię kobiety (1):

Róża to pięknie pachnący, jak wino czerwony kwiat, ale też imię jakiejś kobiety.

3. Świat wzajemnych powiązań człowiek – kwiat jest wielowymiarowy. Jest werbalizowany na poziomie wykorzystania wspólnych czasowników do określenia okresów życia człowieka i kwiatu (3), a także rzeczownika do określenia takiej cechy, jak wyrazistość, zdolność do wyrażania uczuć i emocji ludzkich.

Obumarłe kwiaty były jedynym wspomnieniem po nim.

W tym wypadku chodzi o leksem *obumarłe*, pochodny od czasownika *umierać*, używany do określenia etapu kończenia życia człowieka. Prawdopodobnie respondent chciał podkreślić ten związek, a także uwydatnić procesualność, określając w taki sposób kierunek relacji od człowieka do kwiatu.

Kwiat rozkwita tak jak my rozkwitamy i więdnie tak jak my więdniemy.

Przytoczone zdanie podkreśla kierunek projekcji relacji od człowieka do kwiatu, mimo że użycie czasowników *rozkwitać*, *więdnąć* wskazuje na to, że domeną źródłową są zachowania kwiatu, przecież to kwiatom właściwe są wydzielone etapy cyklu życiowego. A respondent sprojektował je na odpowiednie okresy życia ludzkiego.

O człowieku w najlepszym okresie swojego życia mówi się *w kwiecie wieku*, co odzwierciedla przeniesienie rozumienia rozkwitu jako najważniejszego, najlepszego okresu życia roślin na najlepszy odcinek życia ludzkiego (1), (USJP):

W kwiecie wieku kobiety pięknieją.

Jednocześnie przypisywanie kwiatom zdolności wyrażania uczuć i emocji ludzkich jest obecne w rzeczowniku *język*, nazywającym cechę ludzką, przeniesioną na kwiaty. Tak sprawa wygląda od strony formalnej, natomiast w istocie język pozostaje cechą ludzką, a kwiat zostaje narzędziem, służącym do wyrażania uczuć i emocji ludzkich. Przy tym zmienia się rozumienie samego wyrazu *język*, ponieważ staje się on nie werbalnym środkiem komunikacji, lecz „kwiatowym” kodem porozumiewania się.

4. Relacje człowiek – kwiat przejawiają się także na płaszczyźnie werbalizowanego akcjonalnego kodu conceptualnego, to jest na poziomie formułowania zdań, w których są nazywane czynności, skierowane na kwiaty.

4.1. Ludzie hodują (5) kwiaty, dbają o nie (3), podlewają (2), trzymają (1), pielęgnują je (1), np.:

*Moja babcia hoduje w ogródku piękne kwiaty.
Każdego wiosennego poranka pielęgnuje swe kwiaty w ogrodzie.
Nigdy nie zapomnij go podlać.
Kwiaty trzyma się w wazonie lub donicy.
Kwiaty należy pielęgnować i dbać o nie.*

W USJP są hasła leksykograficzne, w których leksem *kwiat* występuje w pozycji przedmiotu działań człowieka:

*sadzić – Sadzić kwiaty, pomidory, ziemniaki;
dbać – Dbać o chorego, o dzieci, o kwiaty, o zwierzęta;
opiekować się – Opiekować się kwiatami, ogrodem, zwierzętami;
pielęgnować – Pielęgnować kwiaty na balkonie.*

4.2. Człowiek zbiera, zrywa albo ścina kwiaty (6), kierując się pragnieniem ich posiadania, np.: *Na łące można nazbierać wiele kwiatów. Nie powinno się ścinać kwiatów, aby nie skracać ich życia.*

Ta czynność jest przedstawiona także w USJP:

zerwać – zrywać – Zrywać kwiaty.

4.3. Pragnąc podzielić się pięknem z innymi, darujemy kwiaty mamie, babci (7), tacie (1) przez dzieci i wnuków, kobiecie (29) przez mężczyznę, mężczyźnie (1) przez kobietę, np.:

*Mama dostała kwiaty na urodziny.
Jasio dał swojej mamie różę na urodziny.
Kwiaty są i dla mamy, i dla taty.
Kwiaty są najpiękniejszym prezentem, jaki mężczyzna może dać kobiecie.
Kwiaty są pożądanym przez kobietę dodatkiem do prezentu od mężczyzny.
Moja współlokatorka uważa, że kobiety też mogłyby obdarować swego partnera kwiatem, że nie tylko mężczyzna ma prawo wręczać kwiaty.*

4.4. Z darowaniem kwiatów ściśle związane są czynności ich kupowania (7) i odpowiednio – sprzedaży, a także robienia bukietów (7), np.:

*Kwiaty są bardzo często kupowane dla pań.
Na urodziny dostałam ogromny bukiet kwiatów.*

W odróżnieniu od USJP, w ankietach nie zostały odnotowane nazwy zajęć hodowania, sprzedaży kwiatów, robienia kwiatów sztucznych, a także ich wykonawców (ani neutralne, ani zabarwione negatywnie), np.: *kwiaciarstwo; kwiaciarz; kwiaciarka; sprzedawczyni kwiatów; badylarz; badylarstwo.*

4.5. Kwiaty cięte są wstawiane do wody (3), niekiedy suszone (1), np.:

*Kwiaty zostały ścięte i włożone do wazonu.
Zasuszone kwiaty przypominają miłe chwile.*

Ostatni proces jest odnotowany także w słownikach:

zasuszyć – zasuszać – zasuszyć liść, kwiat.

Troska o piękno kwiatów jest na tyle ważna dla ludzi, że naczynia do ich zachowania, hodowania, podlewania uzyskały osobne nazwy: *wazon, flakon.*

4.6. Ludzie składają kwiaty na grobach zmarłych (2), aby uczcić ich pamięć, np.:

Składając kwiat np. na nagrobku, oddajemy cześć osobie zmarłej i okazujemy, że o niej pamiętamy.

4.7. Kwiaty są przedmiotem odbioru wzrokowego, a więc ludzie patrzą na nie, widzą je (8), np.:

*Kiedy patrzę na niego [kwiat], marzy mi się wiosna.
Zawsze wtedy stawiam je [kwiaty] nad łóżkiem i mogę patrzeć na nie cały czas.*

4.8. Zapach kwiatów człowiek odczuwa, wachając je (2), np.:

Kiedy wachamy kwiaty i myślimy o nich, to zawsze pozytywnie.

Relacje człowiek – kwiat, widziane przez pryzmat wpływu kwiatów na człowieka, są odnotowane w USJP na poziomie przykładów w hasłach leksykograficznych poświęconych czasownikom (*wdychać, chłonać, wachać, rozkoszować się, delektować się, sycić się, kichać* i in.), rzeczownikom (*zapach, woń, wonność, aromat, bukiet*), przymiotnikom (*wonny, bezwonny*), imiesłowom przymiotnikowym (*pachnący, upajający, odurzający, drażniący*)³.

4.9. Z wymienionymi powyżej czynnościami są związane także procesy i stany człowieka, należące do dziedziny jego działalności mentalnej, psychicznej, a także emotywno-wolitywnej.

A więc ludzie kochają (9) kwiaty, uwielbiają (4) je, a także (nie) lubią ich zapach(u) (3), np.:

³ Pisałam o tym w jednym ze swoich wcześniejszych artykułów (Nepop-Ajdaczyć 2009).

*Kocham kwiaty, bo są piękne i pachnące.
Uwielbiam żonkile.
Wiele osób lubi jak pachnie.*

Miłość człowieka do kwiatów została utrwalona w przykładzie hasła leksykograficznego USJP *miłośniczka – Miłośniczka kwiatów, zwierząt*.

Miłość i zachwyt nad pięknem kwiatów, z kolei, wywołują pragnienie, by nie tylko jak najdłużej je zachowywać (zob. wyżej), lecz także, by używać kwiatów dla ozdoby (*okwiecić – okwiecać; maić; stroik; czółko; wianek; wiązanka; bukiet* i in.) i do tworzenia rzeczy podobnych do kwiatów (*wyhaftować, powycinać, rozeta, flores, kwiaton* i in.) (USJP).

Ludzie chcą dostawać kwiaty (3), np.:

*Kwiaty są pożądanym przez kobietę dodatkiem do prezentu od mężczyzny.
Chciałabym dostać kwiaty od kogoś sympatycznego.*

Ludzie myślą o kwiatach, przy tym pozytywnie je oceniają (1):

Kiedy wączamy kwiaty i myślimy o nich, to zawsze pozytywnie.

5. Z kolei relacje w kierunku kwiat–człowiek są przedstawione w analizowanych danych ankietowych w postaci zdań, zawierających informacje o charakterze wpływu kwiatów na ludzi i ich życie.

5.1. Kwiaty przyciągają uwagę człowieka (1), nęcą go (1), wywołują zachwyt (1):

*Są kwiaty, które ładnie pachną i przyciągają uwagę innych.
Lwie paszcze to powabne kwiaty.
Zachwyca swoimi kolorami.*

5.2. Kwiaty poprawiają ludziom humor (5), np.:

*Pokój pełen kwiatów poprawia nastrój.
Otrzymując od kogoś kwiaty, poprawia nam się humor. [sic! red.]
Kwiaty poprawiają humor, gdyż są pięknym prezentem.*

5.3. Kwiaty wywołują uśmiech (2):

*Patrząc na kwiaty, nie da się nie uśmiechnąć.
Kwiat sprawia, że na naszej twarzy pojawia się uśmiech, gdy go otrzymujemy.* [sic! red.]

5.4. Kwiaty pobudzają wyobraźnię (1), zmysły (1):

*Kwiaty pobudzają naszą wyobraźnię.
Kwiaty są piękne i pobudzają zmysły zapachem.*

5.5. Kwiaty podnoszą samoocenę kobietom (1):

Kwiaty poprawiają humor i podnoszą samoocenę kobiecie.

5.6. Budzą uczucie własnej wyjątkowości (1), dodają uroku kobietom (1):

Dzięki kwiatom czujemy się osobami wyjątkowymi, np. gdy zostaniemy nimi obdarowani.

Kwiaty dodają uroku kobiecie.

5.7. Pośrednio kwiaty mogą korzystnie oddziaływać na stan zdrowia człowieka (1), uspokajać nerwy (2), dawać przyjemne uczucia smakowe (1):

Niektóre z kwiatów mają działanie lecznicze, w ziołarstwie zbiera się je do parzenia, gdyż to napar ma wartości zdrowotne, uspokajające czy smakowe.

Dobrym sposobem na uspokojenie nerwów jest pielęgnacja kwiatów.

5.8. Jednak pyłek kwiatowy może wywoływać uczulenie (1), a zapach – wstręt (1):

Niestety mam alergię na niektóre kwiaty.

Woń kwiatów jest często przyjemna, ale niekiedy odrażająca.

Jednocześnie wyciąg z niektórych kwiatów może mieć właściwości przeciwalergiczne:

Zawarty w kremie wyciąg z kwiatów rumianku działa przeciwalergicznie.

5.9. Kwiaty sprawiają radość (5), budzą u ludzi miłe uczucia, pozytywne stany emocjonalne (10), np.:

Kwiaty dostarczają nam radość.

Kwiat rozwesela każdy dom.

Kwiat jest rośliną, dzięki której możemy sprawić komuś ogromną przyjemność.

Miło jest dostawać kwiaty.

Wywołują bardzo pozytywne uczucia w ludziach, którzy je widzą.

Podziwiam osoby, które dla własnej przyjemności zajmują się hodowlą kwiatów.

Uwielbiam je dostawać, nic nie sprawia mi tyle przyjemności jak prezent w postaci bukietu kwiatów.

Umila czas, gdy się na niego patrzymy.

5.10. Kwiaty tworzą pewną atmosferę, wywołują u ludzi pozytywne myśli, marzenia (2), wspomnienia, dzięki którym świat staje się lepszy, a przede wszystkim piękniejszy (4), przypominają o okolicznościach ich wręczenia (1), np.:

Kwiaty są pięknymi i pachnącymi roślinami, często wprowadzają w nas pewny klimat, np. wachając je, przenosimy się w przeszłość lub myślimy, a raczej marzymy o naszej przyszłości.

Kiedy patrzę na niego [na kwiat] marzy mi się wiosna.

Kwiaty kojarzą mi się ze wspomnieniami, dzięki którym świat wydaje się lepszy, a przede wszystkim piękniejszy.

Zasuszone kwiaty przypominają miłe chwile.

Żywy kwiat jest praktyczniejszym prezentem – nie uschnie i odpowiednio pielęgnowany przypomina o okolicznościach podarowania.

5.11. Kwiaty uszczęśliwiają ludzi (2), zmieniają życie (2), czyniąc je bardziej kolorowym (3), radosnym (1), urozmaicając je (1), upiększając rzeczywistość (3), np.:

Kwiat sprawia, że czujemy się bardziej szczęśliwi.

Kwiat jest piękną, ozdobną rośliną, sprawia, że życie jest barwniejsze i szczęśliwsze.

Kwiaty są tworamami natury, dzięki którym życie nasze jest bardziej kolorowe.

Bez kwiatów świat nie byłby tak kolorowy.

Kwiaty pięknie pachną i zdobią naszą szarą rzeczywistość.

Życie bez kwiatów byłoby smutne.

Kwiaty urozmaicają nam życie.

Po dokonaniu analizy danych ankietowych i zestawieniu ich z przedstawionymi wcześniej danymi leksykograficznymi można sformułować kilka wniosków.

1. Relacje człowiek – kwiat są przedstawione w obu typach źródeł szeroko i wieloaspektowo. Przy tym w ankietach w większym stopniu odzwierciedla się antropocentryczność. Opisując np. piękno, informatorzy zestawiają kwiat z człowiekiem, przy czym procesy rozkwitu i więdnienia są uważane przez respondentów za właśnie ludzkie, nie zaś metaforycznie przeniesione z kwiatów.

2. Z materiałów ankietowych wynika, że dla respondentów kwiat jest przyjacielem, posiadającym duszę, jest podobny w tym do człowieka. W materiałach leksykograficznych odnajdujemy tylko formalne odbicie przypisywania kwiatom cech ludzkich, zawarte w wyrażeniu *język kwiatów*.

3. Natomiast obraz człowieka-kwiatu jest równie wyraźnie przedstawiony w materiałach tak ankietowych, jak i leksykograficznych.

4. Równie szeroko w obu typach źródeł są prezentowane relacje człowiek – kwiat w płaszczyźnie kodu akcyjnego na poziomie formułowania zdań, w których mówi się o czynnościach skierowanych na kwiaty. Miłość do kwiatów i zachwyt nad ich pięknem, pragnienie przedłużenia ich nie-trwałego istnienia są przedstawione zarówno w materiałach ankietowych, jak i w słownikowych.

5. Zdolność kwiatów do ulepszania czegoś, zdobienia, zabarwiania, urozmaicenia, cieszenia kogoś jest opisywana przez respondentów jako rzeczwiśta zdolność kwiatów do oddziaływania na życie człowieka, a nie tylko sposób wykorzystywania kwiatów przez człowieka.

6. Według respondentów wpływ kwiatów na człowieka nie ogranicza się do wywołania rozkoszy estetycznej lub odpowiednich uczuć, spowodowanych odczuwaniem zapachu kwiatów, co zostało odnotowane w USJP. Oddziaływanie kwiatów, według ankietowanych, jest wieloaspektowe, gdyż kwiaty przyciągają uwagę człowieka, nęcą go, wywołują zachwyt; poprawiają humor; wywołują uśmiejch; pobudzają wyobraźnię, zmysły; podnoszą samoocenę kobietom; wywołują uczucie wyjątkowości, dodają uroku kobietom; korzystnie oddziałują na zdrowie człowieka; cieszą, wywołują miłe uczucia, pozytywne stany emocjonalne; tworzą pewną atmosferę, wywołują dobre myśli, marzenia, wspomnienia; sprawiają, że ludzie stają się szczęśliwsi.

Trudno jest przecenić miejsce językowego obrazu kwiatów w polskim językowym obrazie świata. W tej pracy zbadałam relacje człowiek – kwiat, zestawivszy dane ankietowe i leksykograficzne. Takie zestawienie służy pełnej rekonstrukcji polskiego językowego obrazu kwiatów. Zaproponowane podejście jest moim zdaniem perspektywiczne i możliwe do zastosowania w badaniach nad poszczególnymi fragmentami językowego obrazu świata także na materiale innych języków.

Literatura

- Bartmiński Jerzy, 1993, *O profilowaniu i profilach raz jeszcze*, [w:] *O definicjach i definiowaniu*, red. Jerzy Bartmiński, Ryszard Tokarski, Lublin, s. 269–275.
- Bartmiński Jerzy, Niebrzegowska Stanisława, 1998, *Profile a podmiotowa interpretacja świata*, [w:] *Profilowanie w języku i w tekście*, red. Jerzy Bartmiński, Ryszard Tokarski, Lublin, s. 211–224.
- JaK – „Język a Kultura”, t. 16, *Świat roślin w języku a kulturze*, red. Anna Dąbrowska, Irena Kamińska-Szmaj, Wrocław 2001.
- Kolosova Valerija, 2009, *Leksika i simbolika slavjanskoj narodnoj botaniki. Ètnolingvističeskij aspekt*, Moskva.
- KSK – „Kodovi slovenskih kultura”, glavni urednik Dejan Ajdačić, broj 1, Biljke, Beograd 1996.
- Panasenko Natalia I., 2010, *Fitonimičeskaja leksika v sisteme romanskich, germanskich i slavjanskich jazykov (opyt onomasiologičeskogo i kognitivnogo analiza)*, Čerkasy.
- Pastusiak Kazimiera, 2007, *Pogranicze polsko-białorusko-ukraińskie w świetle danych językowych i etnograficznych na podstawie nazw roślin*, Warszawa.
- Piekarczyk Dorota, 2004, *Kwiaty we współczesnym językowym obrazie świata*, Lublin.
- SD – *Slavjanskie drevnosti: ètnolingvističeskij slovar': v 5 tomach*, pod obščej redakcij Nikity I. Tolstogo, Moskva, t. 1–5, 1995–2012.

- SSiSL – *Słownik stereotypów i symboli ludowych*. Koncepcja całości i redakcja Jerzy Bartmiński, zastępca redaktora Stanisława Niebrzegowska, t. 1, *Kosmos*, cz. 1, *Niebo, światła niebieskie, ogień, kamienie*, Lublin 1996, cz. 2, *Ziemia, woda, podziemie*, Lublin 1999, cz. 3, *Meteorologia*, Lublin 2012, cz. 4, *Świat, światło, metale*, Lublin 2012.
- Szcześniak Krystyna, *Świat roślin światem ludzi na pograniczu wschodniej i zachodniej Słowiańszczyzny*, Gdańsk.
- Nepop-Ajdačić Lidija V., 2009, *Aromat ta joho sprynnjattja ljudynoju v pol's'komu movnomu obrazi kvitky*, [w:] *Komparatywni doslidžennja slov'jans'kich mov i literatur. Pam'jati akademika Leonida Bulachov's'koho*, vyp. 10, Kyjiv, s. 120–126.
- Nepop-Ajdačić Lidija V., 2011, *Vidnošennja ljudyna: kvitka u pol's'kij movnij kartyni svitu*, [w:] *Na chvylych movy. Alli Josypivni Bahmut*, red. Pavlo Ju. Hrycenko, Kyjiv, s. 136–142.
- USJP – *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. Stanisław Dubisz, Warszawa 2004, CD-ROM.

THE HUMAN – FLOWER RELATIONSHIP IN THE POLISH LINGUISTIC WORLDVIEW
ON THE BASIS OF QUESTIONNAIRES AND LEXICOGRAPHIC DATA

The article analyzes the Polish linguistic view of flowers by studying the HUMAN – FLOWER relationship reflected in questionnaires, and compares it with the image of the relationship reflected in lexicographic sources. The data for analysis come from a questionnaire conducted among students of Maria Curie-Skłodowska University in Lublin and from Dubisz's Universal Dictionary of the Polish Language. In the questionnaires, anthropocentrism comes to the foreground: the respondents perceive flowers as friends with a soul (i.e. as human beings), which is not reflected in the dictionary. At the same time, the image of a human-flower is equally pronounced in questionnaires and lexicographic material. Respondents treat the decorative, beautifying, and entertaining functions of flowers as their ability to influence human life and not as ways in which people use the plants. In the opinion of Polish students, flowers influence humans not just by providing esthetic or aromatic enjoyment, as reflected in the dictionary, but in a variety of other ways.

KEY WORDS: Polish linguistic view of flowers, questionnaires, lexicographical sources